

הרד"ק למה יאמר  
ב"ל

ומתיזות עליון ומכניסות יצה"ר בהם כארס בכעוס. מאי פורענותיהן, כדרריש (רבה) [רבא] בר עולא (שם) "והיה תחת בושם מק יהיה", מקום שהיו מתבשמות בו נעשה נמקים נמקים. "ותחת חגורה נקפה", מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים. (שם) "ותחת מעשה מקשה קרחה", מקום שהיו מתקשות בו נעשה המנקה רגליו וניקף סנני היער (ישעיה י'): מתקשות. היינו טעם שפורקו ומפרכסו. מתקשות דומה למקשה, ענין נטריקון:

### עין איה

שכל חלק בפ"ע נוטל לו את כל חפשותו, אז מקום שחוגרות בו בצלצול לקשר את כונניות הגויה בכללה, נעשה (נמקים נמקים) [נקפים נקפים] בחבורות פרטיות, ואין אפשר לחגירה זו, שמהותה נכחשת] ע"י הדעה הכוזבת, שחבא במקום שתמצא בה חפץ, כי שרירות הלכ המשולחת מביאה את הקלקלה מדה במדה.

פעולת הרשע, כדי להרבות האברון ולהעמיק את השחתת הארס.

לב. מאי פורענותיהון, כדרריש רבה בר עולא, "והיה תחת בושם מק יהיה", מקום שהיו מתבשמות בו נעשה נמקים נמקים. הגאווה ההוללה שהביאה את הארס היותר מסוכן שלה, עד שהוחלט בלב שכל כת מיוחד הוא צריך להיות רודה בעצמו בכל חפשות גאותו, באין שום סקירה שבתוך כלליות הקומה נמצאים כמה כחות שצריך לכבשם. [ה]הצלמה הזאת מ[ה]חסרונות הטבעיים לאדם, מביאה את בעליה שיוחשו החסרונות הגופניים בניוולם ע"י החליים והמס(ס) הבשר המקולקל, שאינו בא כ"א מפני הקלקול הנמזג בגופו של אדם, וכזה ישבר לב הזונה של הגאווה, שהרי בעין יראה שאיננו שלם בתכלית ולא יוכל להתרומם על כל קלקול, ומזה ידע שגם בקרב נפשו ימצאו כהנה קלקולים למכביר שהכבישה, ולא השילוח בזקיפת הקומה, היא רפואתם. ע"כ, מקום שמתבשמות בו נעשה נמקים נמקים, שזוהו מורה על חסרון בגוף ארג הבשר, שהוא ראוי להורות על חסרון הנמזג בהאישיות היחידה בכללותה, ואין לו על מה ללכת בקומה זקופה להורות שכולו הוא מלא השלמה.

לד. "ותחת מעשה מקשה קרחה", מקום שמתקשות בו נעשה קרחים קרחים. הקישוט הכשר ברעיון טהור הוא מעולה וטוב, הוא מעדן את הטבע ונותן עליו הוד רוחני ומקרב את נושא הקישוט ואת כל המתיחסים לו [ל]רעיונות נשאים, שמילואם צריך הרחבה של שלמות ויושר שכלי מוסרי ומעשי, המביא עונג ואחרית טובה. הפך מזה הוא הקישוט הנובע ממקור משחת, הקישוט הבנוי מחפץ פראי מלא רשע ותאוה בזויה, הוא משחית את הוד הטבע אשר ברא ד' בחכמה ובמלאכה המחוברת לשרירות לב, ממשיך הוא את החברה לשקיעה בתוך תהום של זימת חטאת ורעות רבות, אשר נפת תטופנה שפתותיהן ואחריתן מרה כלענה. ההתגברות של המלאכה ניכרת במעשה מקשה - ששם האומן מכניס את כת כשרונו לפתח ולהוציא כלי למעשהו - יותר מדבר העשוי מחוליות שהכין כבר הטבע את חלקיו הפזורים, או הניתך בחרט, המתכשר ע"י פעולה פשוטה, ע"י היציקה הטבעית הכללית. השיקוע אל הקישוט המלאכותי, המתחקה במעשה מקשה, כשהוא עובר את גבולו ונעשה שימוש לרעה ולחטאת, גורר הוא את הפורענות מדה במדה, שהוד הטבע והקישוט החנון מיד היוצר לאשה, הדרת השער, היופי הטבעי, בעת תיקונו של עולם הגמור, בהיכל כבוד פנימה, שהוא מישב את הדעת ומעדן את הנפש הנדיבה, היודעת לקרא עונג

לב. "ותחת חגורה נקפה", מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים. החבורה שע"י הניקוף היא קלקלה פרטית בזה המקום. מכוונת היא נגד הגאות של הליכת נטויות גרון, המורה שאין צורך לשום חלק להיות משוער ממה שהוא גבוה ממנו, והוא רעיון של ניגוד הקישור של הכחות למטרה אחת. וכזה אין מקום מוסרי לחגורה, שיסוד הוייתה היא התאמצות כל שרירי הגוף לחטיבה אחת. אבל בהיות החפץ ג"כ נעזב לשרירות לב, עד

לד. 1. עפ"י משלי ה, ג-ד. 2. עפ"י ישעיה נד, טו.

פתיגיל. נטריקון קרחים קרחים. (שם) "ותחת פתיגיל מחגורת שק", פתחים המביאים לידי גילה פתח גילה, אומן - יהיו למחגורת שק. (שם) "כו תחת יופי", אמר רבא היינו דאמרי אינשו חלופי מקוס: כי פתח יופי. שופרא כיבא. (שם) "ושפח ה' קדקד בנות ציון", אמר רבי יוסי בר חנינא מלמד כי כל אלה יצאו לך פתח יופיך: כיבא. קוטור"א ליחה. כמו סימנא וכיני דקדושין דפלימו [דף פא]:

### עין איה

לו. "כי תחת יופי", אמר רבא, היינו דאמרי אינשו, חלופי שופרא כיבא. ההצטיינות היתירה ביתרון מעלה מהרגיל בתכונת היצירה, איננה בנויה ע"פ רוב כדמות שדרה עליונה ע"ג הערך הבינוני, אשר אם יהרס היתרון ישאר במקומו הצד התחתון, שבהם בעל היתרון שוה אל המצב של הבינוניות. כי היצור שחונן ביתרון, הוא כולו מראשית הוייתו רשום בטבע של יתרון, והצד הבינוני אין לו בו מעמד איתן, וזהו בעצמו הכח המכריחו להחזיק ביתרונו בכל עו. ואם ע"י קלקול הנהגתו יעזב ממנו הצד היתרוני שבו, לא ישוב למצב הבינוניות, כ"א יורד עד קלקול בלתי מצוי, ומצב הרוס המכוון לעומת יתרונו, כי הכח הבלתי רגיל היוצר ופועל בקרבו, יעשה את שלו. כשהוא מתנהג ע"פ דרכו המשתמר לטובה, יפתח בקרבו את הטוב הנשגב, וכשהוא נעזב ונשבר יעשה בעוצם כחו את הגריעות הבלתי מצויה. היתרון של היופי, המתגלה בתכונת הגוף והמחובר הרבה ג"כ לתכונת הנפש, כשיתהפך לרועץ ע"י התזנות<sup>1</sup> החיצונית העלולה לחול עליו ולהתדבק בו, תהפך תכונה זו עצמה, וכל כחותיה אפילו הגופניים, להכשיר את הכיעור היותר מגועל במצב הכשרי, כמו שמחוללת את הכיעור הנשמתי הפנימי באופן בלתי מצוי ורגיל, חלופי (שופרא) [שופרא] כיבא.

לו. "ושפח ד' (את) קדקד בנות ציון", אר"י בר"ח, מלמד שפרחה בהן צרעת, כתיב הכא "ושפח" וכתיב התם "ולשאת ולספחת". הנבילה האיזמה המוסרית מרוקנת מהאדם את כל הוייתו העצמית, האדם נעשה בקרבו חלול וכלי ריק. ודוקא מזאת הנפילה הפנימית, נעשה מלא גאות וזרן וחשק התהדרות. הוא בעצמו יודע שמה שיתן הוא לעצמו איזה ערך אינו שוה מאומה, מפני שהוא יודע ומרגיש בפנימיות נפשו כמה שפל וגרוע הוא, אע"פ שמפני האהבה העצמית הנפרזה, רעיון זה של ידיעת

של טהרה במדת יושר וצדק, זה הולך לאיבוד, ונעשה קרחים קרחים. וכשהוד הטבעי נשחת, שהקרחה היא אחת מהכלל כולו, שוב לא תוכל כל החייפות מלאכותית למלא את החסר, "שקר החן והבל היופי אשה יראת ד'<sup>3</sup> - השומרת את הוד הטבע של היופי החיצוני, המקושר עם עזן היופי הפנימי של המדות הטובות וטהר הנשמה - "היא תתהלל"<sup>3</sup>, גם בחן ויופי המבוסס על יסוד מתנת ד' שבטבע היצירה.

לה. "ותחת פתיגיל מחגורת שק", פתחים המביאים לידי גילה יהיו למחגורת שק. היחס המיני ההגון הבנוי בקדושה וכיבוד, לבד מה שהוא בונה ומשכלל את העתיד של העולם, הוא מאשר בזה עצמו את ההוה. ההשתלמות שהמינים מקבלים זה מזה בתכונותיהם הנפשיות, אינה פחות מלאת ערך מהתכנית של התולדה החמרית. עידון נפשי הגון, המביא אחרית טובה, הוא עומד הכן לישירי לב, המנהיגים את חייהם ביושר וכיבוד, בסיוג התורה ואמונת לב. אבל הרשעים, משחיתי דרכם, מאבדים את ההון היקר שכרכת ד' בקרבו לאכדון, ואותה התכונה שהוד החיים ועוזי מתגלה בה בטובה ותמותה, כשיורדת היא לעמקי הרע, ישוב הכל אחרוני. האדם יאבד את ערכו, לא לבד את ערכו האנושי כ"א גם את ערך החיים שלו, הלב יתרוקן מכל ששון וכל תקוה, הכחות יתדלדלו ויהפכו לפלצות וזועה. לבישת השק של עת צרה מכוונת היא עם ההשפלה הזאת של הכרת ערך ההשפלה היורדת עד לגבול הדומם החמרי, כלומר לא ענין חי התופס ערך לעצמו, הראוי להיות קובע לו מדורו לפי ערכו, ולפי תביעותיו הטבעיות, שהנן ג"כ זכיותיו היותר צודקות, כ"א כמו חומר ודבר של קנין שאין בו חיים וחפץ הראוי רק להטען ולהנתן בשק, כה תגדל הנפילה ממרום עוזו חריפות החיים המלאים בטובם עד למחגורת שק.

3. משלי לא, ל. לת. 1. אולי צ"ל: ועום. לו. 1. יחזקאל טז, כו.